

Hoofdthema's voor de Kennisagenda Fysiotherapie

Inhoudsopgave

Achtergrond	2
Doel van dit document.....	2
Fysiotherapie.....	2
Thema 1 Waardegedreven zorg.....	3
Definitie.....	3
Omschrijving	3
Waarom Waardegedreven zorg belangrijk is voor de fysiotherapie	3
Thema 2 Samenwerking.....	4
Definitie.....	4
Omschrijving	4
Waarom Samenwerking belangrijk is voor de fysiotherapie	4
Thema 3 Preventie	5
Definitie.....	5
Omschrijving	5
Waarom Preventie belangrijk is voor de fysiotherapie	5
Thema 4 Innovatie	6
Definitie.....	6
Omschrijving	6
Waarom Innovatie belangrijk is voor de fysiotherapie.....	6

Achtergrond

Een gedragen Kennisagenda Fysiotherapie, passend bij de actuele situatie in het fysiotherapeutisch werkveld en zorglandschap waarin de meest urgente en relevante onderzoeksvragen zijn geprioriteerd.

Doel van dit document

Het doel van dit document is om kaders te geven voor de Kennisagenda Fysiotherapie. Ondanks dat alle ingediende onderzoeksvragen die aan de randvoorwaarden voldoen belangrijk zijn en een plek zullen krijgen in de Kennisagenda, kunnen slechts een beperkt aantal vragen op basis van de prioritering nadrukkelijk gepositioneerd worden. Per thema zal op basis van consensus bepaald worden welke geclusterde onderzoeksvragen in de vorm van overkoepelende kennishiaten de hoogste prioriteit hebben voor de fysiotherapie, patiënt en maatschappij.

Fysiotherapie

De mens moet bewegen om te kunnen leven. De fysiotherapeut komt in beeld als bewegen niet meer vanzelfsprekend is. Fysiotherapie ondersteunt bij het in beweging komen en blijven, op een manier die past bij de invulling die de patiënt aan het persoonlijk leven wil geven.¹

Om de fysiotherapie verder te ontwikkelen, is wetenschappelijk onderzoek essentieel. Daarnaast draagt wetenschappelijk fundament bij aan het verstevigen van de positie van de fysiotherapie in het zorglandschap. Met de toenemende zorgvraag en oplopende zorgkosten staat de zorg als geheel echter voor grote uitdagingen. Om deze uitdagingen aan te gaan wordt met het integraal zorgakkoord (IZA) ingezet op een transitie in de zorg. Rode draad in het IZA vormt passende zorg. De vier principes van passende zorg zijn dat de zorg waardegedreven is, dat de zorg samen met en gezamenlijk rondom de patiënt tot stand komt, dat het de juiste zorg op de juiste plek is en dat zorg gaat over gezondheid in plaats van over ziekte.² Ook de fysiotherapie zal, vanuit de expertise op het bewegend functioneren, zijn positie en bijdrage aan de zorg in het veranderende zorglandschap moeten evalueren en, waar van toepassing, aanpassen.

Vanuit de genoemde actuele onderwerpen in de fysiotherapie en gezondheidszorg enerzijds, en de ingediende onderzoeksvragen vanuit het werk- en wetenschappelijk veld anderzijds, zijn de vier hoofdthema's van de Kennisagenda opgesteld:

- Waardegedreven zorg
- Samenwerking
- Preventie
- Innovatie

Op de volgende pagina's worden de hoofdthema's toegelicht met definitie en omschrijving. Omschrijvingen zijn gevoed door de onderzoeksvragen en overstijgende onderwerpen passend binnen deze thema's.

---

¹ KNGF – Beroepsprofiel Fysiotherapeut (2021)

² Zorginstituut Nederland – Nederlandse Zorgautoriteit: Samenwerken aan passende zorg: de toekomst is nú (2020)

Thema 1 Waardegedreven zorg

Definitie

Waardegedreven zorg heeft als uitgangspunt het optimaliseren van waarde/kwaliteit van zorg samen met én voor de patiënt. Waardegedreven zorg bestaat uit vijf aspecten:

(1) waarde voor de patiënt, (2) organisatie van zorg, (3) kosten, (4) sturen op kwaliteit en, (5) gedeelde besluitvorming.³

Omschrijving

Om waardegedreven zorg te kunnen leveren is het nodig om de zorg te evalueren en waar nodig te verbeteren, samen met en voor de patiënt.^{1,4} In de fysiotherapie staat de hulpvraag en het doel van de patiënt centraal. Aan de hulpvraag en het doel worden uitkomst gekoppeld die er voor de patiënt toe doen. De fysiotherapie sluit hiermee aan bij de kern van gepersonaliseerde zorg: de zorgverlener stelt niet de klacht of aandoening centraal, maar de persoon in zijn geheel, met zijn eigen identiteit en met een persoonlijke context. De patiënt wordt hierbij erkend als expert in zijn eigen gezondheid en functioneren.⁴ Gepersonaliseerde zorg en gedeelde besluitvorming zijn manieren om zorg op maat te bieden aan mensen met een gezondheidsvraag. Fysiotherapeut en patiënt geven vervolgens samen vorm aan de behandeling.^{1,4,5} Kwaliteit van zorg wordt bepaald door de veiligheid, tijdigheid, efficiëntie, effectiviteit, toegankelijkheid en patiëntgerichtheid.⁶ Het onderbouwen en zichtbaar maken van de kwaliteit van zorg en de (ervaren) waarde worden steeds belangrijker voor de daaruit voortvloeiende verantwoording en bekostiging van de zorg. Waardegedreven zorg gaat dan ook om het leveren van zorg die effectief is, met doelmatige inzet van mensen en middelen.⁷ *Doelmatigheidsonderzoek biedt inzicht in hoe we de effectiviteit van de zorg kunnen verbeteren, tegelijkertijd de kosten verminderen en kwaliteit behouden*, en is dus dé opmaat voor betere en betaalbare zorg. Voor kostenbesparing in de zorg liggen vooral kansen in het anders organiseren van zorg. Een belangrijk voorbeeld hiervan is substitutie: *het doelbewust en doelgericht wijzigen van een (deel van een) bestaande voorziening door een (deel van een) andersoortige voorziening, waarbij de oorspronkelijke functie vervuld blijft worden en wel voor een vergelijkbare patiëntenpopulatie*.⁸ Het streven hierbij is reductie van zorgkosten, het verbeteren van de toegankelijkheid van zorg, het dichterbij de patiënt organiseren en leveren van zorg, het stimuleren van zelfmanagement en zelfzorg van de patiënt én het bevorderen van communicatie en kennisuitwisseling tussen (zorg)professionals door de verschillende lijnen heen.⁹ Niet alle zorg die kan moet en hoeft geleverd te worden, er zijn vaak alternatieven voor handen die het zelfde resultaat bieden. Een onderwerp dat hieraan raakt is het leveren van de juiste zorg op de juiste plek, waarbij de zorg zo dichtbij als mogelijk bij de patiënt georganiseerd wordt.

Waarom Waardegedreven zorg belangrijk is voor de fysiotherapie

Voor de toekomstbestendigheid van fysiotherapie moet het voor de samenleving en het zorglandschap helder zijn waar het vakgebied fysiotherapie voor staat en wanneer het effectief en doelmatig ingezet kan worden. Dit is de verantwoordelijkheid van de beroepsgroep als collectief.¹

---

³ Ahaus, K. (2020). Erasmus School of Health Policy & Management (ESHPM).

⁴ Kittelson AJ, et al. Person-Centered Care and Physical Therapy: A "People-Like-Me" Approach. Phys Ther. 2020 Jan 23;100(1):99-106. PMID: 31608928.

⁵ Wijma AJ, et al. Patient-centeredness in physiotherapy: What does it entail? A systematic review of qualitative studies. Physiother Theory Pract. 2017 Nov;33(11):825-840. PMID: 28820617.

⁶ Richardson WC, Berwick DM, Bisgard CJ, Bristow LR, Buck CR, Cassel CK, Warden GL 2001 Crossing the Quality Chasm: a New Health System for the 21st Century. Washington D.C: Institute of Medicine • Sackett DL, Rosenberg WM. On the need for evidence-based medicine. J Public Health Med. 1995;17(3):330-4.

⁷ Integraal Zorg Akkoord. Samen werken aan gezonde zorg. Sept 2022

⁸ NZa rapport Advies Substitutie 2012 / D. Wiersma, H. Kluiter, F. Nienhuis, M. Rüphan, R. Giel, 'Evaluatieonderzoek naar substitutie in de GGZ', Tijdschrift voor Psychiatrie 31(9), 1989

⁹ Overgenomen van de Federatie Medisch Specialisten en de LHV, 2016, "handreiking substitutie"

Thema 2 Samenwerking

Definitie

Samenwerking vanuit het perspectief van de individuele fysiotherapeut vindt plaats met verschillende (zorg)professionals op verschillende momenten in het zorgproces. We onderscheiden 1) Intraprofessionele samenwerking; wat in het geval van de fysiotherapie, de samenwerking tussen fysiotherapeuten in de eerste, tweede en derde lijn (transmuraal) betreft. Maar ook tussen fysiotherapeuten in algemene zin en fysiotherapeuten die zich nader hebben toegelegd op, of gespecialiseerd zijn in de behandeling van categorieën patiënten. En 2) Interprofessionele samenwerking; wanneer meerdere (zorg)professionals met uiteenlopende expertises samenwerken met patiënten, families, verzorgers en gemeenschappen om de hoogste kwaliteit van zorg te leveren over verschillende settingen heen.¹⁰

Omschrijving

Samenwerken is essentieel voor de toekomstbestendige zorg. Toenemende multimorbiditeit en -gezondheidsproblemen vragen om zowel intra- als interdisciplinaire afstemming en samenwerking. Om deze te kunnen bewerkstelligen, is het belangrijk dat (zorg)professionals kennis hebben van elkaars (geografische) positie, rol en (toegevoegde) waarde.¹

In de fysiotherapie wordt onderscheid gemaakt tussen intra- en interprofessioneel samenwerken met en rondom de patiënt. Verschillende aspecten spelen een rol bij het beter samenwerken met andere (zorg)professionals. Kennis over de meerwaarde van samenwerking voor de patiënt en over hoe we dit het beste kunnen vormgeven en organiseren zijn nodig.

Kennis over de rol en meerwaarde van de fysiotherapeut bij verschillende (zowel intra- als interprofessionele) zorgpaden zal met onderzoek onderbouwt, uitgebreid en versterkt moeten worden, zodat de uitdagingen van een goed functionerend zorgstelsel in tijden van een toenemende zorgvraag en dalend of stabiliserend aanbod aan zorgverleners het hoofd geboden kunnen worden. Voorbeelden hiervan zijn de samenwerking tussen de fysiotherapeut en de huisarts, wijkverpleegkundige en de tweedelijns medisch specialistische zorg.

Een sterke beroepsidentiteit, het KNGF Beroepsprofiel 2021¹, is een basisvoorwaarde voor de fysiotherapeut om zichzelf beter te kunnen profileren, positie in te nemen in het zorglandschap en om van daaruit samen te kunnen werken. Om de juiste zorg voor de patiënt te bewerkstelligen, moet de unieke bijdrage van de fysiotherapeut aan de zorg helder en zichtbaar zijn. Onderzoek naar de meerwaarde van fysiotherapie en de rol die de fysiotherapeut in kan nemen zijn hierin belangrijk.

Waarom Samenwerking belangrijk is voor de fysiotherapie

Om de juiste zorg te kunnen leveren aan de patiënt, is kennis over de eigen expertise, de expertise van anderen, maar ook over hoe en wanneer deze in samenwerking in te zetten van cruciaal belang.¹

---

¹⁰ World Health Organization. (2010) Framework for action on interprofessional education and collaborative practice. Geneva, Switzerland: WHO

Thema 3 Preventie

Definitie

Preventie binnen de fysiotherapie betekent het aandacht hebben voor en bevorderen van gezond beweeggedrag bij specifieke doelgroepen die ondersteuning nodig hebben (zoals mensen met beginnende klachten of met een ziekte/aandoening) om een gezonde leefstijl te bereiken. Samen met andere disciplines (uit bijvoorbeeld zorg of welzijn) werken fysiotherapeuten proactief aan preventie en gezondheidsbevordering. Daarbij richt de fysiotherapie zich op zorggerelateerde preventie, het voorkomen van complicaties, beperkingen, recidieven, afname kwaliteit van leven, sterfte bij mensen met een ziekte of aandoening. En geïndiceerde preventie; het voorkomen dat beginnende klachten verergeren tot een ziekte of aandoening.¹

Omschrijving

Een ongezonde leefstijl leidt tot een toenemende zorgvraag. Om deze zorgvraag te verlagen wordt er steeds meer beroep gedaan op de zorg om sterker in te zetten op gezondheid en welzijn door middel van preventie en ondersteuning. Op deze manier blijven mensen gezond en vitaal en kunnen ze langer en beter blijven functioneren, worden zorgvragen minder zwaarwegend of voorkomen.⁷

Een fysiotherapeut kan met zijn kennis en vaardigheden een cruciale rol spelen bij zorggerelateerde- én geïndiceerde preventie.¹ De fysiotherapeut richt zich hierbij primair op het bewegend functioneren. Voor sommige doelgroepen is aanvullende ondersteuning nodig om tot gezond beweeggedrag te komen. Voor de overige onderdelen van de leefstijl werkt de fysiotherapeut samen met andere professionals. Andere vormen van preventie zijn selectieve- en universele preventie, deze vormen behoren niet tot het vakgebied fysiotherapie. Echter kan de fysiotherapeut in het geval van selectieve preventie wel een signalerende rol vervullen in het voorkomen dat specifieke doelgroepen met een verhoogd risico op een aandoening of klacht daadwerkelijk ziek worden. Wetenschappelijk onderzoek is nodig om de preventieve werking van fysiotherapie verder te optimaliseren.

Een voorbeeld van preventie, dat groeiende aandacht krijgt en waar de fysiotherapeut een belangrijke rol in heeft, is prehabilitatie. *Prehabilitatie is een vorm van multidisciplinaire zorginterventies die tot doel hebben bijwerkingen van medische of chirurgische ingrepen te voorkomen of te dempen en een patiënt in een zo optimaal mogelijke fitheid te krijgen voorafgaand aan de operatie.*¹¹ Mensen die fit hun operatie in gaan hebben minder kans op complicaties en herstellen sneller.¹²

Waarom Preventie belangrijk is voor de fysiotherapie

Gezien het veranderende zorglandschap en de kijk op de zorg (aandacht voor gedrag en gezondheid in plaats van zorg ziekte) zal preventie een steeds prominentere rol spelen in handelen van de fysiotherapeut.

---

¹¹ [Prehabilitatie - Prehabilitation](#)

¹² Federatie Medisch Specialisten: [Prehabilitatie: fit de operatie in | Federatie Medisch Specialisten \(demedischspecialist.nl\)](#)

Thema 4 Innovatie

Definitie

Innovaties betreffen vernieuwingen in de patiëntenzorg die een verandering veroorzaken in diagnostiek, therapie of de wijze van zorgverlening. In deze agenda wordt onderscheid gemaakt in onderzoek dat leidt tot innovatieve inzichten in het fundament van het vakgebied fysiotherapie, zorgvernieuwingen en technologieën. De implementatie van aspecten die het zorgproces vernieuwen en de implementatie van niet gepaste zorg maken ook onderdeel uit van dit thema. Het innovatieproces is er op gericht om de kans op succesvolle verbeteringen in de patiëntenzorg zo hoog mogelijk te maken.

Omschrijving

Om nu en in de toekomst de zorgvraag en kosten van de zorg te kunnen beheersen zal de zorg op sommige plekken moeten veranderen, zo ook binnen de fysiotherapie. Dit vraagt om innovatie; *vernieuwingen in de patiëntenzorg die een ingrijpende verandering veroorzaken in diagnostiek, therapie of de wijze van zorgverlening.*¹³ Voorbeelden van innovaties zijn: de inzet van (nieuwe) technologie om de zorg op een andere manier te leveren, maar ook aan het oppakken van innovatieve rollen van de fysiotherapeut, of de rol van BIG-data in de fysiotherapeutische zorg.

Binnen de Kennisagenda wordt het thema innovatie breder geïnterpreteerd dan alleen het gebruik van technologie. Essentieel voor vooruitgang en innovatie is namelijk ook fundamenteel onderzoek; *onderzoek gericht op het verwerven van nieuwe kennis over grondbeginselen en basismechanismen.*¹⁴ Onderzoek naar het werkingsmechanisme van interventies binnen de fysiotherapie is waardevol en innovatief. Een interventie kan resultaat hebben, maar welk werkingsmechanisme (fysiologisch, psychologisch, neuromotorisch, etc.) hier aan ten grondslag ligt of welke invloed het veranderen van parameters van een interventie hebben, is niet altijd bekend. Om het vakgebied beter te kunnen onderbouwen is fundamenteel wetenschappelijk onderzoek noodzakelijk en kan leiden tot nieuwe innovatieve inzichten.

Om het vak fysiotherapie toekomstbestendig te maken in het huidige zorglandschap en de dagelijkse werkzaamheden, en om het functioneren van fysiotherapeuten in de praktijk aan te laten sluiten bij de huidige stand van wetenschap en praktijk, is (de)implementatie en (de)implementatie onderzoek cruciaal. Bewezen effectieve en bewezen ineffectieve fysiotherapeutische zorg (de-)implementeren is een grote uitdaging. *Implementatie is het procesmatig en/of planmatig invoeren van een vernieuwing of verandering met als doel het opnemen en inbedden hiervan in de dagelijkse werkzaamheden en functioneren van fysiotherapeuten in de praktijk.*¹⁵ Onderzoek naar hoe bestaande en nieuwe kennis in praktijk gebracht kan worden en naar beleid kan worden vertaald (organisatie van zorg) is hierin noodzakelijk. Maar ook onderzoek naar verschillende soorten van de-implementatie is nodig: *de-implementatie betekent het verminderen van niet gepaste zorg (zorg die geen toegevoegde waarde (meer) heeft omdat het bewezen ineffectief is of de voordelen niet (meer) opwegen tegen de nadelen).*¹⁶ Hierbij kan gedacht worden aan het onderzoek naar strategieën om bewezen ineffectieve zorg binnen specifieke doelgroepen te kunnen de-implementeren; of het vervangen van een alternatieve vorm van zorg die (kosten)effectiever is.

De fysiotherapeut heeft een belangrijke rol om deel te nemen aan initiatieven voor vernieuwing en/of verbetering van (fysiotherapeutische) zorg. Het is de verantwoordelijkheid van de fysiotherapeut om relevante innovaties te signaleren, toe te passen en te implementeren in het eigen handelen.¹

Waarom Innovatie belangrijk is voor de fysiotherapie

Innovatie is belangrijk om het fundament van vak fysiotherapie te versterken, de fysiotherapeutische zorg te verbeteren en verder te brengen.

---

¹³ RadboudUMC *Wat is innovatie?*

¹⁴ [Fundamenteel en toegepast onderzoek - definitie - Encyclo / Toelichting definities FO IO EO 20210801 \(rvo.nl\)](#)

¹⁵ www.zorgvoorinnoveren.nl

¹⁶ [De-implementatie van niet-gepaste zorg: experts aan het woord - Qruux | Kennisplatform voor passende zorg](#)